

Book I

Student Edition, pages 25–29

1 [1] Gallia est omnis dīvisa in partēs trēs, quārum ūnam incolunt Belgae, ali-
2 am Aquitānī, tertiam quī ipsōrum linguā Celtae, nostrā Gallī appellantur. Hī
3 omnēs linguā, institūtīs, lēgibus inter sē differunt. Gallōs ab Aquitānīs Ga-
4 rumna flūmen, ā Belgīs Mātrōna et Sēquana dīvidit.

5 Hōrum omnium fortissimī sunt Belgae, proptereā quod ā cultū atque hū-
6 mānitāte prōvinciae longissimē absunt, minimēque ad eōs mercātōrēs sae-
7 pe commeant atque ea quae ad effēminandōs animōs pertinent important,
8 proximīque sunt Germānīs, quī trāns Rhēnum incolunt, quibuscum conti-
9 nenter bellum gerunt. Quā dē causā Helvētiī quoque reliquōs Gallōs virtūte
10 praecēdunt, quod ferē cotīdiānīs proeliīs cum Germānīs contendunt, cum
11 aut suīs fīnibus eōs prohibent aut ipsī in eōrum fīnibus bellum gerunt.

12 Eōrum ūna pars, quam Gallōs obtinēre dictum est, initium capit ā flūmine
13 Rhodanō; continētur Garumnā flūmine, Ōceanō, fīnibus Belgārum; attin-
14 git etiam ab Sēquanīs et Helvētiīs flūmen Rhēnum; vergit ad septentriōnēs.
15 Belgae ab extrēmīs Galliae fīnibus oriuntur; pertinent ad inferiōrem partem
16 flūminis Rhēnī; spectant in septentriōnēs et orientem sōlem. Aquitānia ā
17 Garumnā flūmine ad Pȳrēnaeōs montēs et eam partem Ōceanī quae est ad
18 Hispāniam pertinet; spectat inter occāsum sōlis et septentriōnēs.

Student Edition, pages 31–33

1 [2] Apud Helvētiōs longē nōbilissimus fuit et dītissimus Orgetorīx. Is, M.
2 Messalā et M. Pūpiō Pīsōne cōsulibus, rēgnī cupiditāte inductus coniūrā-
3 tiōnem nōbilitātis fēcit et cīvitatī persuāsit ut dē finibus suīs cum omnibus
4 cōpiīs exīrent: perfacile esse, cum virtūte omnibus praestārent, tōtīus Gal-
5 liae imperiō potīrī. Id hōc facilius eīs persuāsit, quod undique locī nātūrā
6 Helvētīi continentur:

7 ūnā ex parte flūmine Rhēnō lātissimō atque altissimō, quī agrum Helvētium
8 ā Germānīs dīvidit; alterā ex parte monte lūrā altissimō, quī est inter Sēquanōs
9 et Helvētiōs; tertiā lacū Lemannō et flūmine Rhodānō, quī prōvinciam nos-
10 tram ab Helvētiīs dīvidit. Hīs rēbus fiēbat ut et minus lātē vagārentur et mi-
11 nus facile finitimīs bellum īferre possent: quā ex parte hominēs bellandī
12 cupidī magnō dolōre adficiēbantur. Prō multitūdine autem hominum et prō
13 glōriā bellī atque fortitūdinis angustōs sē finēs habēre arbitrābantur, quī in
14 longitudinem mīlia passuum CCXL, in lātitudinem CLXXX patēbant.

Student Edition, pages 35–37

1 [3] His rēbus adductī et auctōritāte Orgetorīgis permōtī cōstituērunt ea
2 quae ad proficiscendum pertinērent comparāre, iumentōrum et carrōrum
3 quam maximum numerum coemere, sēmentēs quam maximās facere, ut in
4 itinere cōpia frūmentī suppeteret, cum proximīs cīvitatibus pācem et amīci-
5 tiam cōfirmāre. Ad eās rēs cōficiendās biennium sibi satis esse dūxērunt;
6 in tertium annum profectiōnem lēge cōfirmant. Ad eās rēs cōficiendās
7 Orgetorīx dēligitur. Is sibi lēgātiōnem ad cīvitatēs suscēpit. In eō itinere per-
8 suādet Casticō, Catamantaloedis filiō, Sēquanō, cuius pater rēgnum in Sē-
9 quanīs multōs annōs obtinuerat et ā senātū populī Rōmānī amīcus appel-
10 lātus erat, ut rēgnum in cīvitatē suā occupāret, quod pater ante habuerat;

11 itemque Dumnorīgī Aeduō, frātrī Dīviciācī, quī eō tempore prīncipātum in
12 cīvitatē obtinēbat ac maximē plebī acceptus erat, ut idem cōnārētur persuā-
13 det, eīque filiam suam in mātirimōnium dat. Perfacile factū esse illīs pro-
14 bat cōnāta perficere, proptereā quod ipse suae cīvītātis imperium obtentū-
15 rus esset: nōn esse dubium quīn tōtīus Galliae plūrimum Helvētiī possent; sē
16 suīs cōpiīs suōque exercitū illīs rēgna conciliātūrum cōfirmat. Hāc ōrātiōne
17 adductī inter sē fidem et iūs iūrandum dant et rēgnō occupātō pēr trēs
18 potentissimōs ac firmissimōs populōs tōtīus Galliae sēsē potirī posse spērant.

1 [4] Ea rēs est Helvētiīs per indicium ēnūntiāta. Mōribus suīs Orgetorīgem
2 ex vinclīs causam dīcere coēgērunt. Damnātum poenam sequī oportēbat ut
3 ignī cremārētur. Diē cōstitutā causae dictiōnis Orgetorīx ad iūdicium om-
4 nem suam familiam, ad hominum mīlia decem, undique coēgit, et omnēs
5 clientēs obaerātōsque suōs, quōrum magnum numerum habēbat, eōdem
6 condūxit; per eōs nē causam dīceret sē ēripuit. Cum cīvitās ob eam rem in-
7 citāta armīs iūs suum exsequī cōnārētur, multitūdinemque hominum ex
8 agrīs magistrātūs cōgerent, Orgetorīx mortuus est; neque abest suspiciō, ut
9 Helvētīi arbitrantur, quīn ipse sibi mortem cōnscīverit.

1 [5] Post eius mortem nihilō minus Helvētiī id quod cōstituerant facere
2 cōnantur, ut ē finibus suīs exeant. Ubi iam sē ad eam rem parātōs esse arbitrātī
3 sunt, oppida sua omnia, numerō ad duodecim, vīcōs ad quadrīngentōs, reli-
4 qua prīvāta aedificia incendunt; frūmentum omne, praeterquam quod sēcum
5 portātūrī erant, comburunt, ut, domum reditiōnis spē sublātā, parātiōrēs ad
6 omnia perīcula subeunda essent; trium mēnsum molita cibāria sibi quemque
7 domō efferre iubent. Persuādent Rauricīs et Tulingīs et Latovīcīs fīnitimīs utī
8 eōdem ūsī cōsiliō, oppidīs suīs vīcīsque exustīs, ūnā cum eīs prōficiscantur,
9 Boiōsque, quī trāns Rhēnum incoluerant et in agrum Nōricum trānsierant
10 Nōreiamque oppugnārant, receptōs ad sē sociōs sibi ascīscunt.

1 [6] Erant omnīnō itinera duo, quibus itineribus domō exīre possent: ūnum
2 per Sēquanōs, angustum et difficile, inter montem lūram et flūmen Rhoda-
3 num, vix quā singulī carrī dūcerentur; mōns autem altissimus impendēbat,
4 ut facile perpaucī prohibēre possent; alterum per prōvinciam nostram, mul-
5 tō facilius atque expeditius, proptereā quod inter finēs Helvētiōrum et Al-
6 lobrogum, quī nūper pācātī erant, Rhodanus fluit, isque nōn nūllīs locīs
7 vādō trānsitur. Extrēmum oppidum Allobrogum est proximumque Helvē-
8 tiōrum finibus Genāva. Ex eō oppidō pōns ad Helvētiōs pertinet. Allobrogi-
9 bus sēsē vel persuāsūrōs, quod nōndum bonō animō in populum Rōmānum
10 vidērentur, exīstimābant vel vī coāctūrōs ut per suōs finēs eōs īre pateren-
11 tur. Omnibus rēbus ad profectiōnem comparātīs, diem dīcunt, quā diē ad
12 rīpam Rhodanī omnēs conveniant. Is diēs erat a. d. v Kal. Aprīl., L. Pīsōne,
13 A. Gabīniō cōsulibus.

Student Edition, pages 45–47

1 [7] Caesarī cum id nūntiātum esset, eōs per prōvinciam nostram iter fa-
2 cere cōnārī, mātūrat ab urbe proficīscī et quam maximīs potest itineribus
3 in Galliam ulteriōrem contendit et ad Genāvam pervenit. Prōvinciae tōtī
4 quam maximum potest mīlitum numerum imperat (erat omnīnō in Galliā
5 ulteriōre legiō ūna); pontem quī erat ad Genāvam iubet rescindī.

6 Ubi dē eius adventū Helvētiī certiōrēs factī sunt, lēgātōs ad eum mittunt
7 nōbilissimōs cīvītātis, cuius lēgātiōnis Nammeius et Verucloetius prīncipem
8 locum obtinēbant, quī dīcerent sibi esse in animō sine ūllō maleficiō iter
9 per prōvinciam facere, proptereā quod aliud iter habērent nūllum: rogāre
10 ut eius voluntāte id sibi facere liceat. Caesar, quod memoriā tenēbat L. Cas-
11 sium cōnsulem occīsum exercitumque eius ab Helvētiīs pulsum et sub iu-
12 gum missum, concēdendum nōn putābat; neque hominēs inimicō animō,
13 datā facultāte per prōvinciam itineris faciendī, temperātūrōs ab iniūriā et
14 maleficiō exīstimābat. Tamen, ut spatium intercēdere posset dum mīlitēs
15 quōs imperāverat convenīrent, lēgātīs respondit diem sē ad dēliberandum
16 sūmptūrum: sī quid vellent, ad Īd. Aprīl. reverterentur.